

Jedna země, dva osudy: Proč muži z Hlučínska museli narukovat k wehrmachtu?

I-senior.cz, 7.5.2018

Hlučínsko je mikroregionem Slezska ležící mezi Opavou a Ostravou, jehož historický vývoj byl těžce zkoušen. Na přelomu let 1941 a 1942, po napadení Sovětského svazu Německem, došlo na Hlučínsku k obrovské změně, která se zapsala nejen do historie, ale především do osudů tisíce rodin z Hlučínska. Muži z Hlučínska museli povinně narukovat k jednotkám wehrmachtu. Za tento proněmecký postoj bývá celý region často odsuzován. Situaci je ale nutné chápat v širším historickém pojetí.

Od roku 1938 byli obyvatelé Hlučínska občany Německa a měli jen dvě možnosti, buď narukovat do armády, nebo být popraveni za vlastizradu. Pamětník František Gogolín z Hati situaci potvrzuje slovy: „Všeci rukovali, všeci, nevím o nikom, který by nerukoval.“ Max Fiala (*1924) z Kravař zároveň dodává: „Ti, kteří nerukovali, tak byli zajati nebo hned popraveni za vlastizradu. Neexistovalo nerukovat!“

Starost o hospodářství připadla ženám

V kraji fungovaly jen dvě větší průmyslové továrny, a to firma Josef Holuscha v Dolním Benešově, která za války vyráběla malé letecké bomby, litinové kotle a radiátory. Druhou průmyslovou firmou byl muniční závod v Chuchelné, kde se vyráběly chemické náplně do dělostřeleckých nábojů. Veškeré ostatní hospodářství Hlučínska tvořilo zemědělství.

Za války se kvůli odlivu mužů na frontu potýkal kraj s nedostatkem pracovních sil v domácích hospodářstvích. Proto byli lidem přidělováni takzvaní „ostarbietři“. Profesorka Nina Pavelčíková z Ostravské univerzity upřesňuje: „Ostarbietři byli nasazení pracovníci z východu, především z Ukrajiny, na pomoc v jednotlivých zemědělstvích. Obecně panuje dogma, že s nimi bylo špatně zacházeno, což není úplně pravda. Ze svého zkoumání mám svědectví, že příslušník dané čeledi byl brán jako člen rodiny. Čeleď s hospodářskou rodinou společně jedla u jednoho stolu, dívky dostávaly šaty po dětech hospodářů. Mám svědectví, kdy jedna z ukrajinských dívek nasazená v Chuchelné se u nové rodiny cítila jako v ráji, protože poprvé v životě spala v posteli. Doma znala jen spaní na zemi a v Chuchelné se po sociální stránce měla daleko líp než na Ukrajině.“

Československé opevnění na Hlučínsku, zdroj: archiv pamětníků

Zemědělci museli odvádět povinné dávky stejně jako v protektorátu, za jejichž nesplnění jim hrozily tvrdé postihy. Avšak nad obyvateli nevisel Heydrichův Damoklův meč stanných soudů a poprav za odbojovou činnost, která na Hlučínsku ani nebyla.

Sociální situace byla těžká. Ženy se staraly o celá hospodářství a vychovávaly děti. Do toho denně přicházely zprávy z fronty o smrti jejich manželů a synů. Na konci války byl region Prajzské těžce poznamenán procházející válečnou linií sovětů. Sovětští vojáci vypalovali domy, poráželi hospodářská zvířata, loupili vše, co se třpytilo. Někteří Rusové byli zosobněním zla. Znásilňovali ženy a mladé dívky, které byly ještě dětmi. Gertruda

Svobodová z Hati (89 let), která bohužel pár dní po rozhovoru zemřela, vyprávěla, jak si jako mladá dívka potírala obličej černým uhlím, aby se ruským vojákům zošklivila.

Konec války přinesl trpké vyrovnávání účtů

Po válce byli hlučínští obyvatelé utlačováni a šikanováni Čechoslováky, kteří jim dlouho připomínali nelehkou situaci v rukách Německé říše. Obyvatelé Hlučínska měli být vysídleni do Německa. Vysídlení se nepodařilo realizovat, násilně bylo odsunuto jen pár rodin. Československá vláda proto místo odsunu plánovala povinné vysídlení hlučínských obyvatel do vnitrozemí. Nakonec i tato varianta upadla v zapomnění. Generace obyvatel Hlučínska prošly těžkými životními nástrahami. Snad také právě proto v nich přetrvává láska k rodnému kraji, ke svěřeným hodnotám a vědomí, že za veškerým jejich úspěchem stojí tvrdá práce a píle.

Prajzáci, jak je obyvatelům Hlučínska hanlivě říkáno, jsou dodnes terčem mnoha vtipů, předsudků a závisti vůči údajné chamtivosti a sbírání majetku. Ale jak říká hlučínská spisovatelka a básnířka Jana Shlossarková „Prajzáci nejsou hamyžní, ale šetrní, a to je velký rozdíl. Nebojí se práce a těžce vydělané peníze investují, místo do vysedávání po hospodách, do zvelebování svých domů, protože z historického hlediska vyznávají rčení, že ze svého je nikdo nevyžene.“

Zdroj:

<http://www.i-senior.cz/jedna-zeme-dva-osudy-proc-muzi-z-hlucinska-museli-narukovat-k-w-ehrmachtu/>